**ویژه‌نامه آموزشی**
**سخن سردبیر**
**Editorial**
**دوره دهم، ویژه‌نامه ۱۳۹۰، ۲-۱**

# اپیدمیولوژی آموزشی
# Educational Epidemiology

**محسن رضائیان**[۱]
**M. Rezaeian**

در مدت ده سالی که از عمر پر برکت فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان سپری می‌شود، این دومین ویژه‌نامه‌ای است که تقدیم خوانندگان فرهیخته این فصلنامه می‌گردد. ویژه‌نامه اول در سال ۱۳۸۶ و به دنبال برگزاری موفقیت‌آمیز اولین همایش بهداشت در آموزه‌های پیامبر اعظم (ص) در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان منتشر گردید که حاوی ۱۶ مقاله برتر ارائه شده در همایش مذکور بود. ویژه‌نامه حاضر با عنوان " ویژه‌نامه آموزشی" حاوی ۱۰ مقاله از نویسندگان محترم می‌باشد که در بهار امسال (۱۳۹۰) به زیور طبع آراسته گردیده است.

چاپ این ویژه‌نامه، بهانه‌ای شد تا سخن سردبیری به موضوع اپیدمیولوژی آموزشی (Educational epidemiology) اختصاص یابد. به نظر می‌رسد برای نخستین بار، این واژه توسط پاتریشیا کارنی (Patricia Carney) و همکارانش در مقاله‌ای با همین عنوان که در سال ۲۰۰۴ میلادی توسط نشریه جاما (JAMA) منتشر گردید [۱]، به کار رفته است. در تعریف این شاخه جدید از اپیدمیولوژی، Carney و همکارانش با استناد به مطالب مندرج در کتاب اپیدمیولوژی، آمار حیاتی و پزشکی پیشگیری [۲] عنوان کرده‌اند که اپیدمیولوژی آموزشی، کاربرد روش‌های علمی دانش اپیدمیولوژی در واحدها و مؤسسات آموزشی گوناگون می‌باشد.

اگرچه دانش اپیدمیولوژی در ابتدا برای بررسی چگونگی توزیع و دلایل بروز بیماری‌ها و آسیب‌ها در جوامع بشری تدوین گردیده بود، اما روش‌های علمی این دانش بی‌همتا می‌تواند با انجام تغییراتی، در سایر جنبه‌های زندگی انسان‌ها نیز به کار رود. رشد روزافزون کاربرد روش‌های مطالعات اپیدمیولوژیک در سایر علوم منجر به ایجاد شاخه‌هایی نظیر اپیدمیولوژی اجتماعی (Social epidemiology)، اپیدمیولوژی محیطی (Environmental epidemiology)، اپیدمیولوژی شغلی (Occupational epidemiology)، اپیدمیولوژی دارویی (Pharmacoepidemiology)، اپیدمیولوژی تغذیه (Nutritional epidemiology)، اپیدمیولوژی مولکولی (Molecular epidemiology)، و شاخه‌های متنوع دیگری گردیده است [۳].

همسو با سایر شاخه‌های اپیدمیولوژی، کاربرد انواع مطالعات اپیدمیولوژی اعم از مشاهده‌ای (Observational) و مداخله‌ای (Interventional) در واحدها و مؤسسات آموزشی، که از قواعد و قوانین خاص خود برخوردار هستند، می‌تواند به شناخت بهتر فرآیندهای آموزشی، مسائل و مشکلات آموزشی و همچنین راه‌های مقابله با آن‌ها و در نهایت، ارتقاء سطح آموزش علوم

۱- دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

[ Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-29 ]
[ DOR: 20.1001.1.17353165.1390.10.1.1.1 ]

پزشکی کمک‌های شایانی نماید. این نکته از آن جهت حائز اهمیت است که شواهد موجود نشان می‌دهند پژوهش در حوزه آموزش علوم پزشکی، هنوز به جایگاه مهم خود دست نیافته است. صاحب‌نظران علت این پدیده را به دو عامل اساسی کمبود بودجه‌های پژوهشی و کمبود پژوهشگران با تجربه در حوزه آموزش علوم پزشکی نسبت می‌دهند [۴].

خوشبختانه، مقالات مندرج در ویژه‌نامه حاضر، هر یک با بهره‌گیری از انواع روش‌های مطالعات کمی و کیفی سعی در شناخت بهتر فرآیندهای آموزشی یا اصلاح آنها در واحدها و مؤسسات آموزشی مختلف داشته‌اند که امیدوارم مورد قبول خوانندگان گرامی مجله دانشگاه قرار گیرند.

در انتها، شاید ذکر این نکته بی‌مناسبت نباشد که در راستای تحولات به وجود آمده در مجله دانشگاه و استقبال نویسندگان محترم و هم‌چنین به منظور پاسخگویی به نیاز خوانندگان، از ابتدای سال ۱۳۹۱ مجله دانشگاه به صورت دوماهنامه منتشر خواهد گردید.

## References

[1] Carney P, Nierenberg DW, Pipas CF, Brooks WB, Stukel TA, Keller AM. Educational Epidemiology: Applying Population- based design and analytic approaches to study medical education. *JAMA* 2004; 292(9): 1044-50.

[2] Jekel JF, Elmore JG, Katz DL. Epidemiology, Biostatistics and preventive medicine. Philadelphia, Pa: WB Sunders Co, 1996.

[3] Baslaugh S. Edi. Encyclopedia of Epidemiology. First Volume & Second Volume. California: SAGE Publications, Inc. 2008.

[4] Collins J. Medical education research: challenges and opportunities. Radiology. 2006; 240(3): 639-47.

[ Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-29 ]

[ DOR: 20.1001.1.17353165.1390.10.1.1.1 ]